

פרשת עקב
אב תשפ"ה

הנה הפשטתם צורת הישיבה,
וקלטתם רוח ורצון הישיבה,
ובזה עשיתם לכם חבורה לילך
בעקבות רוח הישיבה,
ובכל מקום שאתם נמצאים
לקחתם זאת כאילו להיות עם
הישיבה בין כתלי הישיבה"

(מרח המשיגה הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ'
זצוקל ממיר)

גליון שבועי לתלמיד, בוגרי וידידי ישיבת מיר | גליון 590

מתורת רבותינו

תכלית האכילה בשביל ברכת המזון

ואכלת ושבעת וברכת וגו' (ת, י).

האכילה היא בשביל ברכת המזון, ולא להיפך. ההנחה שברכת המזון היא בשביל האכילה, והמחשבה כי כשאוכלים אז צריכים לברך, היא הפיכת קערה על פיה, השקפה זאת מעמידה את האדם וצרכיו ותאוותיו ורצונותיו במרכז, הכל בשבילי, עד שהבורא כביכול גם כן בשבילי, לא ריח ניחוח לה' אלא ריח ניחוח לי, מבהיל מאד!

כשמתרגלים בהנחות כאלו שברכת המזון היא בשביל האכילה ומחשבות דומות כיו"ב, לאחר מכן כאשר מגיעים לדברי רבינו יונה בשערי תשובה (שער ג' אות קמ"ג) "היצורים כולם לא נבראו אלא לכבוד ה'", לא מבינים בזה פשט, אבל אם חיים בהנחות האמיתיות לקחת את הבנת הדברים כמו שהם אזי הכל פשוט בתכלית הפשטות, ומכירים שהכל אינו אלא ריח ניחוח לה'.

דעת חכמה ומוסר (ח"ב מאמר י"ז, עמ' מ"ד)

<

מרח המשיגה הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ' זצ"ל השמייע במוסריו הטובים הערה נפלאה וכוללת במהות וענין ברכת המזון, הנה מורגלים אנו לומר שכאשר אוכלים צריכים לברך, אולם אם יברך האדם פעם אחת בכוונה ברכת המזון כהוגן וכתיקונה, יראה מיד ויכיר את האמת כי הדברים הם להיפך ממחשבתנו, לא שכשאוכלים צריכים לברך, אלא האכילה עצמה היא בשביל ברכת המזון, שכן אם מהאכילה יוצאת כל ההכרה האמורה בברכת המזון להכיר חסדי המקום, "ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו", וצריך לומר בטובו ולא מטובו (ברכות דף נ' ע"ב), שאם יאמר האדם "מטובו" לא יהיה די בכך, אלא "בטובו" שהוא בלי שיעור ובלי תכלית, הטוב כי לא כלו רחמי.

הכרה זו בחסדי המקום שהם בלי סוף יוצאת לאדם מן הכזית פת שאוכל, עלינו להבין שתכלית

זמני כניסת ויציאת השבת

ירושלים	18:47	20:00
בני ברק	19:05	20:02
ציריך	20:00	21:30
וינה	19:53	21:19
אנטוורפן	20:45	22:14
פריז	20:37	21:57
לונדון	20:09	21:14

דבר הישיבה

הקבלה ששינתה

את אורה חייו

באחד מביקוריו בארה"ב - של מרח ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל - בשנים האחרונות, נתקל בו ביהודי שסר מדרך השי"ת. אותו יהודי פגשו והתבונן בו, וכשראה את הייסורים שהוא עובר עד שהוא מצליח להכניס לפיו מאכל, נכמרו רחמיו.

הוא ניגש לרבינו ושאלו, איך יוכל לסייע לו להקל מעליו את סבלו. רבינו השיב שיקפיד מהיום לברך על כל מה שאוכל ובפרט שיקפיד לברך בכל פעם ברכת המזון מתוך הסיודו.

סבלו של רבינו נגע לליבו של אותו אדם, ולמרות מצבו הרוחני הירוד קיבל על עצמו להתחיל לברך ברכת המזון מתוך הסיודו דווקא. במרוצת השנים שינתה קבלה זו את אורח חייו, ובהמשך שב ליהדותו ונעשה לבעל תשובה גמור.

אותו יהודי, שמתגורר בסביבות העיר מונסי, כששמע שמתקיים הספד לזכר רבינו, בראשות בנו מורינו ראש הישיבה שליט"א, הגיע להשתתף ובסיום העצרת ניגש לספר זאת לבנו.

(בכל נפשוך עמ' 370)

ימים מקדם

מורנו הגאון רבי יצחק אזרחי בסמוך לבנין הישיבה בשנחאי - סין, בו למדו בני הישיבה הק' בשנות הזעם בניסים גדולים

מתורת רבותינו

עיקר עבודת התפילה - 'לעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם'

ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם (יא, יג).

בדברי התעוררות שנשא מורנו ראש הישיבה הגאון **רבי אריה פינקל** זצ"ל ביאר את מהות עבודת התפילה ואמר, הנה התפילה נקראת נפש, וכן נצטוונו כאן "ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם", ודרשו חז"ל (תענית דף ב.) איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפילה, "ובכל נפשכם" אפילו הוא נוטל

את נפשכם, והכוונה שיש למסור את הנפש וכל התאוות והרצונות כדי לקיים את רצון השי"ת, ולתת כבוד להקב"ה כמו שנאמר (תהלים כט, א) "הבו לה' כבוד ועוז", ואם זוכה האדם ומכבד את הקב"ה עליו נאמר "כי מכבדי אכבד" (שמואל א ב, ל), שהקב"ה כביכול מכבדו, וכבוד שנותן הקב"ה הרי הוא לעולמי

עולמים, כבוד נצח.

נמצא שזהו עיקר עבודת התפילה 'לעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם', שעיקר התפילה תהיה רק למען כבוד שמים, ושמסור את כל נפשותינו ורצונותינו למען כבודו ית'.

מִרְנַן הַגַּרְ"ה הַשְּׁלִים שְׁנֵי דְפֵי 'קִצּוֹת הַחוּשׁוֹן' מִתּוֹךְ הַזִּיכָרוֹן

ושמתם את דברי אלה על לבבכם (יא, יח).

בימי מלחמת העולם השנייה הגיעה ישיבת מיר, לאחר דרך נדודים קשה לעיר שנחאי שבסין. שם שהתה הישיבה חמש שנים עד לגמר המלחמה. מאורעות המלחמה וסכנותיה לא פגעו בלימוד התורה הרצוף של בני הישיבה.

אחת הבעיות שהציקה ביותר לישיבה, היתה אוצר הספרים המדולדל.

אוצר הספרים בשנחאי מורכב היה מספרים שהביאו התלמידים בצורותיהם, מן הגמרות שנשלחו לקובה, ממספר ספרים וש"ס שנמצאו בבית הכנסת "בית אהרן" ומכמה ספרים שנלקחו בהשאלה מאנשי הקהילה היהודית הקטנה בשנחאי.

בחלקם היו הספרים קרועים ומרוטים ומספרם הקטן של הספרים השלמים והעברתם התכופה מיד ליד, לא תרמו לשלמותם... מספרים כי בידי אחד התלמידים

היה מצוי עותק יחיד של "קצות החושן" שהובא ממיר, ואולם חסרו בו שני דפים. מִרְנַן הַשְּׁלִים הישיבה שה"ת **רבי חיים שמואלביץ** זצ"ל ישב והשלים בכתב ידו את החסר, בהסתמכו על זכרונו. לימים, כשהשוו את ההשלמה עם המקור מצאו, כי שני הדפים הושלמו בדיוקנות, מלה במלה ממש... (הספר עם ההשלמה בכתב היד מצוי עד היום בידי המשפחה).

ספר "מוח ולב"

אם על הסוס מושיבו - לסוס יגדל...

ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם (יא, יט).

שח **מִרְנַן הַמַּשְׁגִּיחַ הַגַּה"צ רבי ירוחם ליבוביץ** זצ"ל: בקעלם היו מביעים פליאה על ההורים המרכיבים בניהם על הסוס ומזמרים לפניהם: "מִיין זיסאלע

קינד, א תנאלע זאלסטו זיין". בני חביבי, תגדל ותהיה תנא קטן.

הן אם על הסוס מושיבו לסוס יגדל... "רבי יהושע אשרי

יולדתו", שהיתה מוליכה עריסתו לבית המדרש כדי שיתדבקו אזניו בדברי תורה (אבות פ"ב מ"ח וברע"ב):

בית קעלם (ח"א, עמ' רנב)

בלי לימוד התורה - תיכנס יחף לעוה"ב

לדבר בם (יא, יט).

נדיב אמריקאי מסר כסף למשגיח הגה"צ **רבי יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל, שפתח בו קופת גמילות חסדים והלוה לאנשים רבים. לימים הגיע לביקור והביא עמו את בניו, כולם בני תורה. שבחו מִרְנַן הַמַּשְׁגִּיחַ על תרומתו לגמ"ח, המוסיף לזכותו מצוות רבות מספוק, וכמו כן הביע התפעלותו מהצלחתו לגדל

ילדים לתורה באווירה החומרית של ארצות הברית. לאחר מכן שאלו, הקובע אתה עתים לתורה? נענה שלא, טרוד הוא בעסקיו ואין לו פנאי לכך. יתר על כן, אינו בר הכי, לא גדל בישיבות ואינו יודע ספר.

הוכיחו המשגיח: "דע לך, שאם לא תקבע עתים לתורה תיכנס לעולם הבא יחף!" הזדעזע העשיר,

ובשובו לארצות הברית התקשר לראש ישיבה אחד וביקש שילמד עמו שעתיים ביום, לפני שיוצא לעסקיו. ראש הישיבה הסס, אין לו פנאי לכך, והעשיר הפציר בו מאוד, אמר שמוכן לשלם כל סכום, וראש הישיבה נאות:

פרי ברוך (עמ' רו)

מכתבי רבותינו

לקבוע לפחות ארבע שעות ביום ללימוד בין הזמנים

"לכן אנו פונים בבקשה גדולה מכל בני הישיבות הי"ו, שכל אחד ואחד יתחזק הלימוד התוה"ק בימים אלו (ימי בין הזמנים) במיוחד, ולקבוע לפחות ארבע שעות ביום ללימוד התורה הקדושה".

"אנו פונים בזה בבקשה גדולה לכל בני הישיבות שליט"א בארצנו הקדושה תובב"א".

הואיל ומתקרבים ימי בין הזמנים ומצב לימוד התורה הק' בימים אלו מתרופף עד למאוד בעונותינו הרבים, ומגיעים לפעמים הדברים עד כדי חילול השם, אשר גם בימים כתקונם זקוקים לחיזוק גדול בזה ובפרט בזמננו אנו שעומדים בתקופה סוערת אשר רוחות רעות וקטב מרירי שולט.

לכן אנו פונים בבקשה גדולה מכל בני הישיבות הי"ו, שכל אחד ואחד יתחזק הלימוד התוה"ק בימים אלו במיוחד, ולקבוע לפחות ארבע שעות ביום ללימוד התורה הקדושה.

ובזכות זה יעזרנו השי"ת ע"ד כבוד שמו ונזכה בביאת גואל צדק בב"א, הכו"ח יושבי לסדר אלו הדברים כ"ח לחודש תמוז תשל"ב לפ"ק.

מחמת חביבות הדברים מביאים אנו שוב, מכתב מכ"ח תמוז שנת תשל"ב ממִרְנַן הַשְּׁלִים רה"י **רבי חיים שמואלביץ** זצ"ל (כשאליו הצטרפו מִרְנַן הַגַּרְ"ה שך, מִרְנַן הַסְטִיפֶלֶע, וראש ישיבת חברון הגאון רבי משה חברוני ופוסק הדור הגרש"ז אויערבאך) לרגל ימי בין הזמנים:

הגאון הצדיק רבי מרדכי מנחם שוואב זצוק"ל

משגיה רוחני דמתיבתא בית שרגא, דמאנסי

מוצאי תשעה באב תרע"א – אדר תשנ"ד | ל"א שנה לפטירתו

בפרוץ מלחמת העולם השנייה היה הזוג הצעיר בקמניץ. תקצר היריעה מלספר על הניסים הגלויים והנסתרים שעברו עליהם בימי המלחמה, ונציין כמה עובדות שאינן מפורסמות.

ביום הראשון של ראש השנה היו שמועות שהגרמנים ימ"ש מתקרבים לקמניץ, ושאלו את ר' ברוך בער האם לברוח או להשאר בקמניץ. ר' ברוך בער ענה שיתן להם תשובה אחר תפילת מנחה. לאחר תפילת מנחה אמר שהרבי (הכוונה להגר"ח מברסק) אמר שישב ואל תעשה זהו פסק דין ולא רק הנהגה, לכן דעתו היתה שישארו בקמניץ, וכן עשו.

הגרמנים הגיעו לקמניץ ביום שני של ראש השנה, היהודים נשארו בקמניץ, אבל הגויים של העיר ברחו כשהצבא הגרמני הגיע לקמניץ באמצע תפילת מוסף ונחלש הריכוז בתפילה. דפק ר' ברוך בער על השולחן והכריז: "אמרתם לכם לא להפסיק! ונמשכה התפילה עד תומה כרגיל בכוונה רבה כיאות לתפילת המוסף של ראש השנה.

הצבא הגרמני המשיך בדרכו מקמניץ לבריסק והשאיר קבוצת חיילים לנהל את עניני העיירה הכבושה, ושלא כשאר מקומות שכבשו הגרמנים ימ"ש, לא התאכזרו ליהודים והתנהגו בדרך ארץ כלפי היהודים. קצין גרמני בדרגת גנרל נכנס לישיבה, וכשראה את זיו קדושת פניו של ר' ברוך בער הצדיק לו.

הגרמנים נשארו אחד עשר יום בקמניץ. לפי ההסכם הסודי בין הגרמנים והרוסים על חלוקת פולניה ביניהם הגרמנים הצטרפו לעזוב את קמניץ והאזור כי הוא נפל בחלק הרוסי.

היהודים בקמניץ פחדו שהגויים שברחו עם פלישת הגרמנים יחזרו ויפרעו פרעות ביהודים בשביל שהיהודים התחברו עם הגרמנים. הענין הוסבר לגרמנים והם הסכימו להשאיר שני טנקים לשמור על הסדר עד שיגיע הצבא הרוסי. כך ראו הכל איך שהגרמנים בקמניץ שמרו על היהודים והיה זה ממש נס גלוי, והכל בזכות אותו צדיק - ר' ברוך בער זצ"ל.

לאחר מכן ברחו רבי מרדכי שוואב ונוות ביתו ללינא שהיתה בשליטת ליטא והתנהגה כמדינה עצמאית. עם כבושה של ליטא ע"י הרוסים הצטרף עם בני ישיבת מיר בדרך ארוכה עד שהגיעו לעיר הנמל

שמחת תורה בצל המשגיה רבינו ירוחם

לימים סיפר על ליל שמחת תורה שרקדו בהתלהבות 'משה אמת ותורתו אמת' ומרן המשגיה רבי ירוחם דיבר בין כל הקפה והקפה והיתה התעוררות גדולה.

אחרי שנים בהיותו באמריקה אמר בשיחה כך: מאז עד היום היה את היטלר ימ"ש ואת סטאלין ימ"ש ואת חומייני ימ"ש ואחרי כל אלו אנחנו חיים וקיימים ורוקדים 'משה אמת ותורתו אמת'. באותה שנה נכנס יהודי באמצע ההקפות עם ספר תורה שהיה כמעט בתאי הגזים וניצל בנס והיתה התרגשות גדולה למראה הס"ת. ס"ת זה כבר היה בדלתי מוות והם נפלו ואנחנו עוד רוקדים 'משה אמת ותורתו אמת'.

בתרצ"א נסע ממיר לראדזין וקיבל את ברכת מרן החפץ חיים זצ"ל. רבי מרדכי היה מתאר איך היה נראה ביתו של החפץ חיים: היו שני חדרים זה בתוך זה והחפץ חיים ישב על ספסל בחדר השני והמבקרים היו פותחים את הדלת ומברכים: שחלק מחכמתו ליראיו.

חברותא עם אחיו

אחרי שלש שנים בישיבת מיר נסע לקמניץ ושם יצא שמו לתהילה כאחד מגדולי הלומדים. בשעת לילה מאוחרת היה לו חברותא עם אחיו הגאון רבי משה (לימים המשגיה דגייטסהד) ללימוד מנחת חינוך ומפעם בפעם ראה אחיו איך שהוא מוציא קופסא ומסתכל בתוכה. הוא סירב לגלות לאחיו מה מכילה הקופסא עד שפעם יצא החוצה ואחיו בדק וראה שהקופסא מלאה עפר. כששאלו על כך אמר שלפעמים בשעת הלימוד הוא מרגיש קצת גאווה על לימודו והוא מתבונן בקופסא ש'עפר אתה ואל עפר תשוב'.

בשנתאי שב להתאחד עם בני הישיבה

בשנת תרח"צ התחתן ושב לקמניץ עד שגלה עם כל בני הישיבה ללינא שם התאחד מחדש עם ישיבת מיר והגיע לשנחא, הדברים יסופרו להלן כפי סדר התרחשויות.

הצדיק הרב מרדכי מנחם שוואב נולד במוצאי תשעה באב בשנת תרע"א בקהילה קדושה דפרנקפורט אשר על נהר מיין, הגר"מ היה הבן השלישי מבניו של הגאון רבי יהודה לייב שוואב ואשתו לבית ארלנגר.

משפחתו המפורסמת היתה משרשי קהילת פרנקפורט דמיין, משפחה נפלאה היתה בין מצד האב ובין מצד האם, היה ידוע ומפורסם לכל גודל מסירות נפשם ללימוד תורה ועבודה.

אביו החבר ר' יהודה היה הראש וראשון שהגלה את בניו למקומות של תורה לישיבות הגדולות והקדושות של ממשיכי התורה והמוסר בליטא.

אמו מרת חנה גדלה בביתו של מורינו ר' אברהם ארלנגר איש ישר וירא אלקים ר' אברהם היה רודף צדקה וחסד באופן נפלא בפרט בעד אנשי קהילתו בעיר לצורך שבמדינת שווייץ.

בנערותו התחנך הגר"מ שוואב בישיבת הרב שמשון רפאל הירש הנקרא 'הירש ריאשול' כבר בגיל צעיר זה היה יוצא מן הכלל בכוחותיו בעניני תפילה ובטחון.

הגעתו לישיבת מיר

בהיותו נער בן שמונה עשרה שנה שלחו אביו בעקבות אחיו הגדול הגאון רבי שמעון, אל הישיבה המפורסמת ישיבת מיר. כשעמד בפתח בית המדרש בפעם הראשונה היה זה באמצע סדר המוסר הקול של לימוד המוסר עשה רושם כביר על התלמיד הצעיר, ומיד נתעורר ליחד חייו ושנותיו למען התורה והעבודה.

אחיו הגדול היה אומר שבאותה שעה נעשה ונשתנה לרבי מרדכי...

באותו הפרק עלה רבינו בעבודת הקודש ותפס עמדה חשובה בישיבת מיר בין בהבנת התורה ובין בהטרת המידות.

מרן הגה"צ המשגיה רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל, היה אישיות לדוגמא לו והוא עמל ועסק במאמרו הקדושים כל ימי חייו. הגר"מ היה אומר שתורת רבי ירוחם היא שולחן ערוך למידות ועבודת השם.

באותו זמן גם למד בתורת תלמיד עם העילוי הגאון רבי יונה קרפילוב הי"ד שנתפרסם בעולם התורה בשם רבי יונה מינסקר מחבר ספר יונת אלם.

ריקים כדי להשתמש בהם עוד פעם ולא היה מותרות כמו באמריקה וכשפעם ראה ילדים משחקים עם בקבוקים ריקים ומשחיתים אותם, אמר שזה טבע ההשחטה באדם שלא להכיר במעלת דברים.

כשבאתי לאמריקה סיפר רבי מרדכי, הלכתי לסנדלר בבלטימור לתקן נעליים בלויות והוא צחק עלי ואמר לי אתה באמריקה כאן לא מתקנים דברים כאלו, זרוק אותם... היום חסר הזהירות והכבוד לכל פריט של לבוש או מנעל. כך גם נהג רבי מרדכי בעצמו שהיה גומר להשתמש עם איזה בגד היה מניחו בשקית לתקופה ואחר כך היה אומה: שמשת אותי באמונה והניחו באשפה בלי לזרוק.

בכל דרכיך דעהו

בכלל בכל הנהגותיו נהג 'בכל דרכיך דעהו' ולא רצה להיות מן המתמיהין. באחת משיחותיו דיבר על ריבוי החומרות בחג הפסח וסיפר שנכנס פעם בחול המועד פסח לבקר את הגאון הג' **רבי מרדכי שולמן** זצ"ל ורבי מרדכי פתח ואמה: 'אין עם הארץ חסיד - להתנהג בחסידות צריך להיות גאון, ומי שאינו גאון צריך לנהוג כפי הנאמר בשולחן ערוך'. הוסיף ראש ישיבת סלבודקה ואמר ששמע ממרן החפץ חיים זצ"ל על מה שאומרים בוידוי של רב נסים גאון: 'את אשר הקלת החמרת ואשר החמרת הקלתי כי לכאורה קשה מה רע ב'הקלת החמרת'?' אלא יש שיעור כמה אדם צריך לעשות בכל דבר ואם הוא מחמיר במקום שצריך להקל ממילא נחלש כוחו במה שצריך לעשות אחר כך...

רבי מרדכי הוסיף שרבותיו **מרן רבי ירוחם** היה קורא למחמירים האלו 'צדיקמלאך' ורבו **רבי ברוך בער** היה אומה: 'צו-פרום' שווה אפס! רבי מרדכי עצמו גם מה שהחמיר לעצמו לא החמיר על אנשי ביתו. הרבה פעמים, אמר רבי מרדכי, החומרות האלו מגיעות מהיצר הרע שמפתה את האדם להחמיר מאד אבל החומרות האלו לא שוות כלום.

הסתלקותו לשמי מרום

ביום פטירתו י"ח אדר תשנ"ד היה שרוי בשמחה ואמר לבני משפחתו: המשפחה מתאספת יחד, מלאכים באים, יהודים טובים באים, חשבתי שאני כבר הולך הביתה... ויהי הדבר לפלא. ובלב תלמידיו הרבים נשארה דמותו של רבי מרדכי חקוקה כצדיק וישר שהלך ישר כמו שעשאו האלוקים.

מקורות: מאמר מרדכי חלק ג' - פרקי חיי.

תמך בהם כספית כדי שיימנעו מעבודה בשבתות. הוועד גם הכשיר את המטבחים בבתי הציבוריים כדי שיהיו כשרים לטובת היהודים שהתגוררו שם, וייסדו את "בית יעקב" - בית ספר לחינוך בנות במקום.

צדקותו של רבי מרדכי

בשנת תש"ו הגיע עם בני הישיבה לארה"ב ואחרי כמה שנים נגלה אליו בחלום המשגיח דקמניץ הגה"צ רבי נפתלי ליבוויץ זצ"ל, ורבי מרדכי שאלו אם אפשר שיפעל עבורו בעולם העליון שיעליו לחזור לעבודת הקדש והמשגיח ענה שהוא ינסה. מיד לאחר מכן הציעו לו להיות מלמד דרדקי בויליאמסבורג ומשם עבר אחרי כמה שנים למונסי שם כיהן כמנהל רוחני בישיבת "בית שרגא".

לפני שנתכנה כמשגיח, היתה אשתו הרבנית מרת יענטא בארץ ישראל והלכה לבקר אצל הגה"צ המשגיח ר' יחזקאל לווינשטיין זצ"ל, כשהציגו אותה לפניו, אמר לה המשגיח הרי בעלך הוא משגיח. ענתה לו הרבנית לא בעלי אינו משגיח. ר' יחזקאל עמד על שלו וחזר שנית "כן בעלך הוא משגיח". משום כבודו של ר' יחזקאל שתקה הרבנית. כשלו שבועות אחר כך נתמנה ר' מרדכי למשגיח רוחני במתיבתא "בית שרגא" במאנסי, והדבר היה לפלא.

כמנהל רוחני בישיבה הדריך את תלמידיו לעבודה מוסרית ובשיחותיו דיבר רבות על חובת לימוד המוסר. כל רגע פנוי היה אצלו קדש ללימוד גם בהליכתו בדרך היה ניכר ששקוע בדברי תורה. מי שהתבונן על רבי מרדכי בשעת התפילה ראה מהי תפילה אמיתית. בכל יום היה מבקש עבור הרבה יחידים.

מופלא ומיוחד היה בהנהגותיו שבין אדם לחברו. כשהיה בא למשל לרשום מספר טלפון בפנקסו הפרטי היה מקדים את התואר מר או ר'. פעם שאלו על כך בנו, בפנקס הפרטי שרק אתה משתמש בו לשם מה צריך תארי כבוד? רבי מרדכי השיב לו: למדתי מרבתי שכבוד הבריות זה לא רק איך שהאדם מכבד את חברו, אלא אפילו איך הוא חושב בדעתו!

שמשות אותי באמונה...

כל הנהגותיו היו של כבוד. בשיחותיו חזר על דברי רבו **מרן רבי ירוחם ממיר** שאדם צריך לכבד את בגדיו להקפיד על 'לא תנהג בהם מנהג בזיון' להכיר ולהחשיב את הצורך שיש בזה ולתת לכל דבר את הכבוד והחשיבות שלו. באחת משיחותיו סיפר שביום חורף סגריר פעם השאיל כפפות ואחר כך הרגיש כמה חפץ זה שלא עולה הרבה כסף הוא ממש מחיה נפשות... לפני המלחמה היו שומרים גם בקבוקים

< קובה שביאפן. ומשם לשנחאי שבסין ושם נשארו כחמש שנים עד סיום המלחמה ונסיעתם לארה"ב. ר' מרדכי היה מספר כל ימיו על הניסים ועל ההשגחה הפרטית שנעשו להם בגלות שנחאי. הוא הדגיש במיוחד את הסיפור הבא:

אחד ממקורות הכספים של בני הישיבה והפליטים היה ה"גוינט" בארה"ב. לאחר התקפת היפנים על הצי האמריקאי והכרזת המלחמה בין יפן לארה"ב, הופסק משלוח הכספים מאמריקה. הוחלט שר' מרדכי, שהייתה לו משפחה בשוויץ וידע גרמנית, ישלח מברק לנציג ה"גוינט" בגרנבה שבשוויץ, מר סאלו מאיר, ויבקש עזרה עבור הפליטים היהודים. כשהמברק מסין, שתיאר את מצבה הקשה של קהילת הפליטים, הגיע ונחתם בשם "גוסטב מרדכי שוואב נכדו של אברהם ארלנגר", הפקידה סיפרה למר סאלו מאיר שד"ר גוגנהיים, נשיא אגודת ישראל בשוויץ, הוא בנו המאומץ של ר' אברהם ארלנגר, הם התקשרו עם ד"ר גוגנהיים, והוא ענה: "זהו האחייני שלי". כך החלו הכספים להגיע לפליטים, ור' מרדכי היה חותם על ההמחאות כדי לפדותן.

מי היה "דוד רוברט"? ר' מרדכי היה מספר בהתרגשות כי דוד רוברט היה קרוב משפחה למשפחת ארלנגר, שהייתה מהוריו וגדל כבן בביתם של סבא וסבתא ארלנגר. הוא היה אהוב מאוד על הסבתא. ר' מרדכי היה מציין שר' אברהם ארלנגר גמל חסד לנער רוברט וגידל אותו כבן, ולאחר מכן, הבן המאומץ הציל את נכדו. על כך היה אומר את הפסוק: "אם חכמת חכמת לך" (משלי ט', י"ב), והסביר: אדם חושב שהוא עושה טובה לזולת, אך האמת היא שהוא עושה טובה לעצמו. וכך הגיע הכסף באופן מסודר מה"גוינט" בשוויץ. כשהיה צורך בהוצאות מיוחדות, ר' מרדכי היה שולח שני מברקים יחד, אחד לסאלו מאיר נציג ה"גוינט", ואחד לדוד רוברט.

הוחלט שר' מרדכי ימונה לאחד מבני הוועד שחילק את הצדקות, אך הוא חשש מהאחריות הכרוכה בכך. הוא הלך לשאול בעצת הגה"צ המשגיח ר' יחזקאל לווינשטיין זצ"ל, שעידד וחיזק אותו שיקבל את המינוי. המשגיח הורה לו ללמוד את הלכות הצדקה ולנהוג בהתאם, וכך עשה.

בני הוועד שהיו אחראים על חלוקת הכספים היו מרן ראש הישיבה שה"ת הגאון ר' חיים שמואלביץ זצ"ל, הרב אשכנזי זצ"ל רבה של שנחאי, ור' מרדכי לצד האחראיות על חלוקת הכספים, פעל ר' מרדכי רבות בענייני צדקה ושמירת שבת אצל הפליטים שהיו רחוקים משמירת תורה ומצוות. באמצעות הוועד הוא

כי הם חיינו – גם בימי בין הזמנים

שיעור בביהכ"נ של בעה"ב בניו יורק, ונשאו ונתנו במלחמתה של תורה, ובסוף השיעור ביקשו שיאמר מילי דאגדתא, ואמר לבאר הכתוב בפרשתנו: "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ד' יחיה האדם" (ת, ג). הנה שני פעמים נזכר בפסוק "יחיה האדם". אך בתרגום אונקלוס (לפי גירסת חומשים מדויקים) פירש כל פעם באופן אחר. דקרא 'דלא על הלחם לבדו יחיה האדם' תירגם 'ארי לא על לחמא בלחודיה מתקיים אנשא, ועל קרא ד'על כל מוצא פי' יחיה האדם' תירגם 'ארי על כל אפקות מימרא דה' חיי אנשא. [נשלא כחומשים אחרים שהשוו התרגום בסיפא דקרא נמי יתקיים אנשא].

ודבר פלא הוא כיון שבשניהם לשון הכתוב הוא יחיה האדם, מה ראה על ככה התרגום לשנות, שברישא כתב מתקיים אנשא, ובסיפא כתב חיי אנשא.

ונראה לפרש דתחילת הפסוק מדובר בלחם ולא שייך בזה לשון חיי דא"י החיות של האדם בעצם אלא רק היכי תימצא לקיים החיים ולכן מתרגם מתקיים אנשא, [וכמו שתרגם בפרשת ואתחנן (דברים ה, כא-כג) וחי ויתקים, וחי ואתקים]. משא"כ בסוף הפסוק מדובר במוצא פי השם, ואף שעיקר המכוון הוא על המן, אבל לשון "מוצא פי השם" עולה גם על דבר ה' דהיינו התורה, ובזה שפיר שייך לשון חיי אנשא, דזה החיות גופא, דהתורה זה החיים בעצמם, כי היא חייך ואורך ימך, ולא רק מקיים בעלמא.

כשסיים יסוד זה המבואר בתרגום בפרשה, שהלחם הוא רק מקיים לחיים אבל התורה זה החיים עצמם, הוסיף בצחות לשונו שיש בעה"ב שכל השבוע רק 'עושים חיים' (כפי שנקרא בשפת הרחוב האמריקאי) אבל בשבת קדש שבאים ללמוד ולשמוע שיעור, זה החיים עצמם.

ומענין זה דהתורה נותנת חיות לאדם היה מביא הגר"א מעשה שפ"א נפגשו מרן הגר"א קוטלר והגר"י רודרמן, ובתוך הדברים אמר הרב רודרמן שהוא לא נתן היום השיעור בישיבה כיון שהוא לא חש בטוב, ואמר לו רבי אהרן "אני נוהג להיפך שכשאני לא חש בטוב אני מוסר שיעור ועי"ז אני מרגיש טוב", וענה לו הרב רודרמן "אם גם אני הייתי בטוח בשיעור כמו אצלכם אז גם אצלי היה אותו הדבר".

משולחן אליהו ברוך – בפרשתנו
(ובהערות בשולי הדף)

של היום חושבים שהתורה זה "קורס" ובאים לארץ ישראל לישיבה ללמוד תורה כמו להבדיל אלף אלפי הבדלות מי שהולך לקולג' ללמוד מקצוע, ואז הרים את קולו וזעק מנימי נפשו... תורה איז א"קורס"...

תורה איז דאך דער לעבן נז! און צו דען אינמיטן לעבן שלאפט מען ניט אמאל...?? [תורה זה החיים וכי באמצע החיים לא ישנים לפעמים?...] והוסיף הגר"א ב' דכן מצינו בגמרא (גיטין יא, ב; נדרים כט, ב; שבת סג, ב) 'יתבי רבי ירמיה וקא' מנמנמ, והתלמידים לא הלכו וגם כשישן דיברו בלימוד, ומיד כשהתעורר התייחס לדברי התלמידים והמשיך בלימוד הסוגיא. וכך היא דרכה של תורה.

וכוצא בדבר היה מוסיף שפעם כמה בחורים בישיבה

קבלו בפני מרן רה"י הגר"נ פרצוביץ' זצ"ל על מה שלומדים בלא חליפה או בגד עליון שא"י כבוד התורה, וענה להם רבי נחום 'אלו ואלו דברי אלוקים חיים, אם התורה זה "עבודה" הרי עבודה צריכה להיות עם כל ה"שמונה בגדים", וכמו שמתפללים עם בגד עליון גם לומדים עם בגד עליון, אבל אם התורה זה ה"חיים", וכי אדם חי כל היום עם הכובע וחליפה...

כל השבוע רק 'עושים חיים' אבל בשבת שבאים ללמוד זה החיים עצמם

ופעם שהה הגר"א ב' בש"ק עקב בארה"ב, ואמר

הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצוק"ל ר"מ הישיבה כשהיה נושא מדברותיו לקראת "בין הזמנים" היה מעורר כמה צריך להמשיך לחיות בתורה גם בבין הזמנים, והיה ממליץ במתק לשונו שיש בחורים טועים שחושבים שתלמוד תורה זה כביכול מצות עשה "שהזמן" גרמא, כאילו בבין הזמנים לא צריך כ"כ ללמוד, אבל כמו שכל אחד מבין שאין מושג כזה של "בין החיים", הרי גם "בין הזמנים" לא יכול להיות "בין החיים", וכי בבין הזמנים לא צריך לנשום.

וכל תלמיד ישיבה צריך להרגיש שהתורה זה עצם החיים שלו, וכלשון הרמב"ם (פ"ז רוצח ה"א) דחיי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד כמיתה חשבים עכ"ל, ולכן גם בבין הזמנים הלימוד צריך להיות בשלימות בלא קיצורים, דבחיים לא שייך קיצורים, וכידוע דהחיי אדם קרא ספרו חיי אדם שלא יעשו על זה קיצור חיי אדם, ולא נתקנו ימים אלו אלא כדי לאזור כוחות לזמן הבא ע"י שמשנה סדרי הלימוד לאווירה אחרת ובמה שליבו חפץ, אבל לפרוש בימים אלו מן התורה לא שייך כלל, דהתורה זה החיים עצמם.

והיה מוסיף לספר המעשה עם חכם אחד זצ"ל ראש ישיבה בירושלים, שתמיד כשהיה מזדמן שלמדו בישיבתו אותו מסכתא שנלמדה באותו הזמן בישיבת מיר היה מבקש מרבינו שישלח לו בחור מהישיבה ללמוד עמו חברותא בלילה בביתו. ופעם אחת שלח לו רבינו חברותא בחור אמריקאי בעל כשרון, ולפתע כעבור שבועיים חזר הבחור אצל רבינו באומרו שאינו יכול להמשיך הלימוד בצוותא כי אותו ראש ישיבה שהיה אז כבר זקן מופלג נרדם תוך כדי לימודו בלילה, ואמר לו רבינו שלא כדאי לו להפסיד כזה חברותא שהוא מחשובי תלמיד מרן הגר"י ושינסה בכל זאת להמשיך, אך שוב כעבור תקופה חזר הבחור ואמר שאינו יכול להמשיך עוד כי הראש ישיבה נרדם ואין לו טעם בלימוד כזה, לא הועילו כל השכנועים והבחור הפסיק להגיע.

וכל משך אותה תקופה היה רבינו מנסה להשתמט מאותו ראש ישיבה מאי נעימות, אולם כעבור זמן ראה את רבינו ברחובה של עיר בשכונת מאה שערים וקרא לו בטענה שלאחרונה הוא לא רואה את החברותא ששלח לו, ושוב לא היתה ברירה ואמר לו רבינו שהבחור מרגיש שהוא מפריע לראש ישיבה בלילה... אותו ראש ישיבה שהיה מחכימא דיהודאי מיד תפס את הענין ואמר... אוי! הבחורים האמריקאים